نوێژكردن

له نێوان كۆڵه‌كه‌كانی مزگه‌وت

له ڕوانگه‌ی

فه‌رمووده‌ (صحيح)ه‌كانی پێغه‌مبه‌ری خواوه‌

ـ صلى الله عليه و سلم ـ

نووسینی:

مامۆستا : عدنان بارام كه‌لاری

بسم الله الرحمن الرحيم

إن الحمد لله نحمده ،ونستعينه ،ونستغفره ،ونعوذ بالله من شرور أنفسنا ومن سيئات أعمالنا ،من يهده الله فلا مضل له ،ومن يضلل فلا هادي له .

وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له ...

وأشهد أن محمدا عبده ورسوله ...

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ اتَّقُواْ اللّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلاَ تَمُوتُنَّ إِلاَّ وَأَنتُم مُّسْلِمُونَ ﴾ [سورة آل عمران : 102].

﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُواْ رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُم مِّن نَّفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالاً كَثِيرًا وَنِسَاء وَاتَّقُواْ اللّهَ الَّذِي تَسَاءلُونَ بِهِ وَالأَرْحَامَ إِنَّ اللّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ﴾ [سورة النساء : 1].

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَن يُطِعْ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴾ [سورة الأحزاب : 70 ـ 71].

أما بعد :

فإن خير الحديث كتاب الله ، وخير الهدي هدي محمد ﷺ وشر الأمور محدثاتها ، وكل محدثة بدعة ، وكل بدعة ضلالة ، وكل ضلالة في النار .

* ڕێخۆشکار :

تەفریقەو پەرتەوازە بوون وجیاوازی و خیلاف لەنێو موسڵماناندا کارێکی قەدەغەکراوە لە شەریعەتی ئیسلامی پیرۆزدا ، ئەوەش بەپێی ئایەتەکانی قورئانی پیرۆز و فەرموودە (صحیح)ەکانی پێغەمبەری خوا ﷺ ، وە بەپێی ووتەی زانایانی پایەبەرزی ئیسلام [1] .

ڕەنگە یەکێك بڵێ : ئەم بابەتە چ پەیوەندیەکی بە خیلاف و جیاوازی و هۆکارەکانی تەفریقە و پەرتەوازە بوونی موسڵمانانەوە هەیە ؟! !

لە وەڵامدا : ئەوترێت : ئەم سەرسوڕمانە دەڕەوێتەوە کاتێك ئەو فەرموودەیەی پێغەمبەری خوامان ﷺ پێش چاو بکەوێت ، کە تیایدا ڕێك وپێك نەکردنی ڕیزی موسڵمانان لە نوێژدا ، و پەیوەست نەبوونیان بە یەکەوە و لە یەك داپچڕاندنیانی کردووەتە هۆی جیاوازی کەوتنە نێوان دڵی بڕوادارانەوە ، فەرموودەکەش ئەوەیە کە پێغەمبەری خوا ﷺ تیایدا فەرموویەتی :" أقيموا صفوفكم (ثلاثا) والله لتقيمن صفوفكم أو ليخالفن الله بين قلوبكم " [2] .

واتە : پێغەمبەری خوا ﷺ : سێ جار فەرمووی : ڕیزەکانتان ڕێك خەن ، سوێند بێ بە خوای پەروەردگار ، یان ڕیزەکانتان ڕێك دەخەن یان خوای پەروەردگار جیاوازی و خیلاف دەخاتە نێو دڵەکانتانەوە .

کەواتە : ڕێك و پێکی ڕیزەکانی نوێژ و پەیوەست بوونیان کاریگەریان هەیە لە یەکخستنی دڵی موسڵمانان و پەیوەست بوونیان ،بە پێچەوانەشەوە کاریگەریەکەی پێچەوانە دەبێت .

بەمەش — بە پشتیوانی خوای پەروەردگار — سەرسوڕمان لە لای خوێنەری بەڕێز دەڕەوێتەوە ...

نوعمانی کوڕی بەشیر رضي الله عنه **کە یەکێکە لە هاوەڵانی پێغەمبەر ﷺ ، پاش ئەوەی کە ئەم فەرموودەیە دەگێڕێتەوە دەفەرمووێت :** " فرأيت الرجل يلصق منكبه بمنكب صاحبه ، وركبته بركبة صاحبه ، وكعبه بكعب صاحبه " [3] .

واتە : دوای ئەوەی کە پێغەمبەری خوا ﷺ ئەوەی فەرموو : پیاوانم دەبینی شانیان دەلکاند بە شانی هاوڕێکان یانەوە ، و چۆکیان بە چۆکی هاوڕێکانیانەوە ،و قاپەڕەقەشیان بە قاپە ڕەقەی هاوڕێکانیانەوە .

لەم دوو فەرموودەیەوە — هەروەکو شیخی پایە بەرزی ئیسلام و فەرمووده ناسی سەردەم (محمد ناصر الدين الألباني **) - بەرەحمەت بێ - فەرموویەتی — دەردەکەوێت کە :**

---

[1] **بڕوانە : کتێبی:** (جماعة واحدة لا جماعات وصراط واحد لا عشرات / للشيخ : د ــ ربيع بن هادي المدخلي) ، و (الأجوبة المفيدة عن أسئلة المناهج الجديدة / للشيخ : د ــ صالح بن فوزان بن عبدالله الفوزان) ، و (الفتاوى الجلية عن المناهج الدعوية / للشيخ : أحمد بن يحيى النجمي) ، و (الدعوة إلى الله بين التجمع الحزبي والتعاون الشرعي / للشيخ : علي بن حسن بن علي بن عبد الحميد الأثري السلفي) ، و (كيف نعالج واقعنا الأليم / جمعه ورتبه : أبو أنس) و (فتاوى كبار علماء أهل السنة والجماعة المعاصرين في بيان تحريم التحزب والاختلاف والتفرق ...) ، **بۆ ئەوەی شارەزابیت لە فەتوای زانایان سەبارەت بە قەدەغەکردنی تەفریقە ، و پەرتەوازەبوونی موسڵمانان ، دەبینیت زانایانی ئیسلام ، وەك: شیخ** (ابن باز)، و(الألباني)، و (ابن العثيمين)، و (الربيع)، و (الفوزان)، و (النجمي) ، **و زانایانی تریش ، چۆن فەتوای قەدەغەکردن و حەرامی ئەم کارەیان داوە .**

[2] سلسلة الأحاديث الصحيحة رقم : (32) ، وصحيح سنن أبي داود رقم : (662) و (663) ، وصحيح سن ابن ماجه رقم : (994) ، وصحيح سنن النسائي رقم : (810) ، وصحيح سنن الترمذي رقم : (227) .

[3] صححه العلامة الألباني في (السلسلة الصحيحة) : (1 /71) بقوله : سنده صحيح .

* ڕێك كردنەوەی ڕیزەكانی نوێژ و ڕێكخستن و ڕاست وەستان تیایاندا واجبە.

* ئەو ڕێك كردنەوە و ڕاست وەستانە بەوە دەبێت : كە شان بەشانەوە بلكێنرێت و لاپێكانیش بە لاپێكانەوە.

* خراپەی ڕووكەش و ڕووكار و دەرەوەی موسڵمانان كاریگەری هەیە لە سەر دەروون ، و جیاوازی دڵەكان [4].

لە گەڵ ئەمانەشدا : ئەوەمان بۆ دەردەكەوێ كە هاوەڵانی پێغەمبەری خوا ﷺ چۆن بایەخیان داوە بە ئەنجامدانی هۆكارەكانی پەیوەست بوونی دڵەكان بە یەكەوە ، و تا چ ڕادەیەكیش دوور كەوتنەتەوە لە هۆكارەكانی پەرتەوازە بوون و خیلاف لە نێو موسڵماناندا.

جا موسڵمانی بەڕێز : دوای ئەوەی ئاشكرا بوو كە ڕێككردنەوەی ڕیزەكانی نوێژ و پەیوەست بوونیان هۆكارێكە بۆ پەیوەست كردن و یەكخستنی دڵی موسڵمانان ، و نەهێشتنی جیاوازی و خیلاف لە نێوان موسڵمانان ، جێی خۆیەتی گرنگی پێبدرێت لە لایەن موسڵمانانەوە ـ

هۆكارێكیش لەو هۆكارانەی كە دەبنە هۆی بڕینی ڕیزەكانی نوێژ : نوێژ كردنە لە نێوان كۆڵەكەكانی مزگەوت لە كاتی نوێژی جەماعەتدا ، جا با پێكەوە بڕۆینە خزمەت فەرموودەكانی پێغەمبەری خوا ﷺ ، بۆ ئەوەی بزانین نوێژ كردن لە نێوان كۆڵەكەكانی مزگەوت ، حوكمی چیە ؟ و زانایان سەبارەت بەم كردارە چیان فەرمووە .

﴿ ئەو فەرموودانە كە لەم بارەیەوە هاتوون ﴾

فەرموودەی یەكەم : لە (معاوية)ی كوڕی (قرة) وە رضي الله عنه دەگێڕنەوە ، ئەویش لە باوكیەوە τ كە فەرموویەتی : " كنا نُـنْـهَـى عن الصلاة بين السواري ، ونُـطـرَدُ عنها طرداً " [5].

واتە : ئێمەی هاوەڵانی پێغەمبەر ﷺ لەو سەردەمەدا نەهیمان لێ دەكرا لە نوێژ كردن لە نێوان كۆڵەكەكانی مزگەوت ، و دەریش دەكراین لەو شوێنانەدا .

شێخ (محمد ناصر الدين الألباني) سەبارەت بەم فەرموودەیە فەرموویەتی : ئەم فەرموودەیە بەڵگەیەكی ڕوون و ئاشكرایە لە سەر وازهێنان لە نوێژ كردن لە نێوان كۆڵەكەكانی مزگەوتدا ، و ئەوەش پێویست دەكات كە پێویستە نوێژگەر لە كاتی نوێژی جەماعەتدا یان بڕواتە دواوە یان بڕواتە پێشەوە ، ئیللا لە كاتی پێویست و زەروورەتدا نەبێت [6].

---

[4] ينظر : (السلسلة الصحيحة) : (1 /71) للشيخ العلامة محمد ناصر الدين الألباني ، في تعليقه على حديث رقم : (32) .

[5] رواه ابن ماجه في (سننه : ج1 / ص : 320)، برقم : 1002 ، باب : الصلاة بين السواري في الصف ، و البيهقي في (السنن الكبرى) : (3 / 104) ، برقم : 4986 ، باب : كراهية الصف بين السواري ،مع زيادة : " ... أن نقوم بين السواري في الصلاة " ، والحاكم وصححه في(المستدرك :ج 1/ ص: 339) ، وحسنه الشيخ محمد ناصر الدين الألباني في (صحيح ابن خزيمة) ، برقم : (1567) ، وفي (السلسلة الصحيحة) : (1 / 655) ، برقم : 335 .
وقال معلقا على الحديث : (وهذا الحديث نص صريح في ترك الصف بين السواري ، وأن الواجب أن يتأخر أو يتقدم إلا عند الاضطرار .
وقال مالك : لا بأس بالصفوف بين الأساطين إذا ضاق المسجد) .

[6] السلسلة الصحيحة : (1 / 655) ، رقم : (335) .

فەرموودەی دووەم : (عبد الحميد)كوڕی (محمود) بۆمان دەگێڕێتەوە و دەفەرمووێ: جارێكیان لە گەڵ (أنس) ی كوڕی (مالك) دا رضي الله عنه لەپشت یەكێك لە كاربەدەستانەوە نوێژمان كرد، خەڵكەكە زۆری پێهێنـاین وای لێكرین لە نێوان كۆڵەكەكانی مزگەوت دا نوێژەكەمان ئەنجام بدەین ،[بەڵام (أنس) ی كوڕی (مالك) رضي الله عنه ڕۆشتە دواوە] ، پاشان كە لە نوێژەكەمان بووینەوە فەرمووی : " كنا نـتـقي هذا على عهد رسول الله ﷺ " [7].

واتە : ئێمەی هاوەڵانی پێغەمبەر ﷺ لە سەردەمی پێغەمبەری خوادا ﷺ خۆمان دەپاراست لەمەی كە ئێوە ئەنجامی دەدەن ـ واتە : نوێژكردن لە نێوان كۆڵەكەكانی مزگەوت ـ .

﴿ ووتەی زانایان سەبارەت بەحوكمی نویژكردن لە نێوان كۆڵەكەكانی مزگەوت دا ﴾

زانایـان بۆچـونی جیاوازیـان هەیـە سـەبارەت بـەحوكمی نویـژكردن لـە نێـوان كۆڵەكـەكانی مزگـەوت دا ، جیاوازیانیش لە نێوان : قەدەغەكردن(واتە : التحريم) و بە مەكروه دانان (واتە : الكراهة) و ڕێپێدان دا یە (واتـە : الرخصة) ، بۆ نمونە :

پێشەوا (الترمذي) دەفـەرموێت : " و(كره) قوم من أهل العلم أن يصف بين السواري وبـه قـال أحمـد وإسحاق وقد(رخص) قوم من أهل العلم في ذلك " [8].

واتە : كۆمەڵێك لە زانایان بۆ ئەوەدەچن كە مەكروهە نویژ لە نێوان كۆڵەكەكانی مزگەوت دا دابـبەسـترێ ، لەوانەش پێشەوا (أحمد ابن حنبل) ، و (إسحاق) ـ بە ڕەحمەت بن ـ وە كۆمـەڵێكی تـر لـە زانایـان ڕێیـان داوە بـە ئەنجام دانی .

وە پێشەوا (الشوكاني) دەفـەرموێت : " ... وظاهر حديث معاوية بن قرة عن أبيه وحديث أنس الذي ذكـره الحاكم أن ذلك (محرم) " [9].

واتە : ڕواڵەتی فەرموودەكەی (معاوية)ی كوڕی (قرة) كە لە باوكیەوە دەیگێڕێتـەوە ، و فەرموودەكـەی (أنس) یش كە پێشەوا (حاكم) دەیانگێڕێتەوە حوكمی ئەوەمان پێ دەدات كە نوێژكردن لـە نێـوان كۆڵەكـەكانی مزگەوت دا قەدەغە و حەرامە .

لەم بارانەشـدا ، پێویسـتە بـۆ زانینـی بۆچـوونی ڕاسـت لـە بۆچـوونی زانایـان ، بابەتەكـە تاوتوێبكـەین لـە ڕوانگەی فەرموودە (صحيح)ـەكانی پێغەمبەری خواوە ﷺ بەشێوەیە كی زانستیانە ، و بە بێ دەمـارگیری بـۆ هـیچ

---

[7] رواه أحمد في (مسنده : (3 / 131) ، برقم : (12361)، و أبو داود في (سننه : (1 / 180)، باب: الصفوف بـين الـسواري ، بـرقم (673) ، و البيهقي في "السنن الكبرى" : (3 / 104) ، باب : كراهية الصف بين السواري ، برقم : (4985) ، و عبـد الـرزاق في "مـصنفه" : (2/ 60) ، بـرقم : (2489) ، و ابن أبـي شيبة في "مصنفه" : (2 / 146) ، باب : من كان يكره الصلاة بين الـسواري ، بـرقم : (7498) ، ورواه الحـاكم وصـححه في "المستدرك" : (1 / 339) ، و الطبراني في "السنن الكبرى" : (1 / 290) ، باب الصف بين السواري ، برقم : (895)، و صححه الألـبانـي في : (سنن أبي داود : (1 / 180)، برقم : (673) ، وفي (سنن النسائي) : (2 / 94) ، برقم : (281) ، وفي (جامع الترمـذي) : (1 / 443) ، بـرقم: (229) ، وفي (صحيح ابن خزيمة) ، برقم : (1568).

[8] سنن الترمذي : (1 / 444) .

[9] نيل الأوطار (ج3 : م2 : ص 192) .

کەسێك جگە لە مل کەچبوون نەبێ بۆ فەرموودەکانی پێغەمبەری خوا ﷺ ، جا با بزانین بۆچوونی هەڵبژاردە چیە لەو بۆچوونانەی سەرەوە ؟

﴿ بۆچوونی هەڵبژاردە ﴾

ڕواڵەتی فەرموودەی یەکەم کە (معاوية) لە باوکیەوە دەیگێڕێتەوەحوکمی‌ئەوەمان پێ دەدات کە نوێژکردن لە نێوان کۆڵەکەکانی مزگەوت دا قەدەغە وحەرامە ، چونکە :

یەکەم : هەروەکو لە (أصول الفقه) دا ڕوونکراوەتەوە : (النهي للتحريم ما لم تصرفه قرينة) ، واتە :نەهی بۆ تەحریمە ئەگەر قەرینە نەبێت ئەو نەهیە بکات بە مەکروه ، لێرەشدا هیچ قەرینەیەك لە ووتەی زانایاندا باس ناکرێت ببێت بە گۆڕەڕی حوکمەکە لە تەحریمەوە بۆ کەراهەت .

ڕەنگە بووترێت : باشە ئەو فەرموودە (صحيح)ـەی کە (ابن عمر)رضي الله عنه لە (بلال) رضي الله عنه دەیگێڕێتەوە سەبارەت بەنوێژی پێغەمبەری خوا ﷺ لە نێوان کۆڵەکەکانی کەعبە دا نابێتە قەرینە بۆ گۆڕینی ئەو حوکمە لە حەرامەوە بۆ مەکروهە ؟!!

لە وەڵامدا دەوترێت : ئەگەر سەرنج بدەینە ئەو فەرموودەیە کە (ابن عمر) رضي الله عنه بومانی دەگێڕێتەوە وتێیدا دەفەرمووێت : پێغەمبەری خوا ﷺ ڕۆشتە ناو کەعبەوە ، لە گەڵ (أسامة بن زيد) و (عثمان بن طلحة) و (بلال) ـــ ڕەزای خوایان لێ بێت ـ و زۆر مایەوە ، پاشان دەرچوو ، یەکەم کەس من بووم بە دوایدا چوومە ژوورەوە ، و پرسیارم لە (بلال) کرد رضي الله عنه ، پێغەمبەری خوا ﷺ لە کوێ نوێژی کرد ؟ فەرمووی : لە نێوان دوو کۆڵەکەکەی پێشەوە [10] ، دەردەکەوێت : کە ئەم فەرموودەیە ناکرێتە بەڵگە بۆ ئەو مەبەستە ، چونکە ئەم فەرموودەیە باس لە نوێژی تاك دەکات ، کە چی فەرموودەکەی (معاوية) رضي الله عنه کە لە باوکیەوە دەیگێڕێتەوە باس لە نوێژی جەماعەت دەکات ، بەمەش وڵامی ئەم پرشیارە ئاشکرا دەبێت .

پێشەوا (الحافظ ابن حجر) فەرموویەتی : " قال (الرافعي) في (شرح المسند) : احتج البخاري بهذا الحديث ـــ أي حديث ابن عمر عن بلال ـــ على أنه لا بأس بالصلاة بين الساريتين إذا لم يكن في جماعة ... " [11].

واتە : ئیمامی (البخاري) ئەم فەرموودەیەی کردووە بە بەڵگە بۆ ئەوەی کە : نوێژ ئەگەر لە جەماعەت دا نەبێ هیچی تێدا نیە لە نێوان کۆڵەکەکانی مزگەوت دا بکرێت .

وە پێشەوا (أبو حاتم) فەرموویەتی : " هذا الفعل ينهى عنه بين السواري جماعة ، وأما استعمال المرء مثله منفردا فجائز " [12].

واتە : ئەم کردارە نەهی لێ دەکرێت لە نێوان کۆڵەکەکانی مزگەوت دا ئەگەر لە جەماعەتدا بێت ، بەڵام ئەنجامدانی بە تەنهایی ڕێی پێدراوە و جائیزە .

---

[10] صحيح البخاري رقم : 504 ، باب : الصلاة بين السواري في غير جماعة ، انظر : فتح الباري : (1 / 688).

[11] صحيح البخاري رقم : (504) ، باب : الصلاة بين السواري في غير جماعة ، انظر : فتح الباري : (1 / 689).

[12] صحيح ابن حبان (5 / 598) .

دووەم : نوێژکردن لە نێوان کۆڵەکەکانی مزگەوت هۆکارە بۆ بڕینی ڕیزی نوێژی موسڵمانان ، ئاشکراشە ئەم کردارە ـ واتە بڕینی ڕیزەکانی نوێژ ـ حەرام و قەدەغەکراوە ، ئەوەش بەپێی ئەم فەرموودانە :

* پێغەمبەری خوا ﷺ فەرموویەتی : " ... ، ومن وصل صفا وصله الله ومن قطع صفا قطعه الله " [13].

واتە : ئەو کەسەی ڕیزێك بگەیەنێت خوای پەروەردگار دەیگەیەنێت ، ئەو کەسەش ڕیزێك ببڕێت خوای پەروەردگار دەیبڕێت ، ئەم جۆرە هەڕەشانەش بۆ ئەنجامدانی حەرامێك نەبێت ناووترێت .

* وە پێغەمبەری خوا ﷺ فەرموویەتی :" أقيموا صفوفكم (ثلاثا) والله لتقيمن صفوفكم أو ليخالفن الله بين قلوبكم " .

ئەوەش لەبەر ئەوەیە کە موسڵمانان بەکارێکی قەدەغەکراو هەڵدەستن .

وە چەندەها فەرموودەی تر کە ئێرە جێگای باسکردنی هەمووی نییە .

جا موسڵمانی بەڕێز : هۆکاریش بۆ حەرام بێگومان حەرامە .

پێشەوا (البيهقي) پاش ئەوەی کە هەندێك فەرموودە لەم بارەیەوە دەگێڕێتەوە و دەفەرمووێت : " وهذا — يعني النهي عن الصلاة بين السواري — والله أعلم لأن الأسطوانة تحول بينهم وبين وصل الصف ..." [14].

واتە : ئەمەش لەبەر ئەوەیە کە کۆڵەکەکان دەبنە هۆی بڕینی ڕیزەکانی نوێژ ـ خواش زاناترە ـ

وە پێشەوا (أحمد بن حنبل)یش ئەوەی ڕوون کردۆتەوە کە هۆکاری نەهیەکە بڕینی ڕیزەکانی نوێژە هەروەکو (أبو داود) لە (مسائل) ەکانیدا فەرموویەتی: (سمعت أحمد سئل عن الصلاة بين الأساطين ؟ قال:إنما كره لأنه يقطع الصف فإذا تباعد بينهما فأرجو)[15].

تێبینی : موسڵمانی بڕێز خوای پەروەردگار من و تۆش چاوڕۆشن بکات لە ئایینە پیرۆزەکەی ، بزانە : کە بەکارهێنانی ووشەی (المكروه) لە لای زانایان و پێشەوایانی کۆنمان ، زۆربەی جار بە مەبەستی حەرامە ، بۆیە ئەگەر کەسێك پێی ووتی : بۆچی ئەم کردارە بە حەرام دابنرێت لە کاتێکدا زۆربەی پێشەوایانی کۆن ووتوویانە : مەکروهە ! ! ! مەکروهیش وەکو زانراوە : ئەو کردارو گوفتارانەیە کە تاوان لە کردنیاندا نییە ، بەڵام نەکردنیان لە بەر خوای پەروەردگار پاداشتی لە سەرە ... تۆش لە وەڵامدا ئەم ووتەیەی شێخی پایە بەرزی ئیسلام بڵێ ، کە فەرموویەتی : (وغلط كثير من المتأخرين من أتباع الأئمة على أئمتهم بسبب ذلك ، حيث تورع الأئمة عن إطلاق لفظ التحريم ، وأطلقوا لفظ الكراهة ، فنفى المتأخرون التحريم عما أطلق عليه الأئمة ، ثم سهل عليهم لفظ الكراهة ،و خفت مؤنته عليهم فحمله بعضهم على التنزيه ... فحصل بسببه غلط عظيم على الشريعة ،وعلى الأئمة)[16]

---

[13] صحيح سنن أبـي داود رقم : (666) ، وصحيح سنن النسائي رقم : (819) .

[14] السنن الكبرى للبيهقي (ج3 : ص104)، باب : كراهية الصف بين السواري .

نقل الشوكاني في (نيل الأوطار ج3 : م2 : ص 192) : قولا عن (أبي بكر ابن العربي) في علة النهي الوارد عن الصلاة بين السواري ما نصه:" أن ذلك إما لإنقطاع الصف ، أو لأنه موضع جمع النعال . قال (ابن سيد الناس) : والأول أشبه لأن الثاني محدث . قال (القرطبي) : روي أن سبب كراهة ذلك ، أنه مصلى الجن المؤمنين " .

[15] (الثمر المستطاب : للألباني: 1 / 413) .

[16] إعلام الموقعين : (1 / 39).

واته : زۆر لە پاشینان ، لە شوێن کەوتوانی پێشەوایانی ئیسلام بە هۆی ئەوەوە بە هەڵەدا چوون ، لە کاتێك دا پێشەوایان خۆیان گرتۆتەوە لە بەکار هێنانی ووشەی حەرام ، و لە جیاتیدا ووشەی مەکرهیان بە کارهێناوە ، بۆیە دەبینین ئەوانەی کە لە پاش ئەوان هاتوون ، هیچ لەو کردار و گوفتارانەیان بە حەرام دانەناوە کە ووشەی مەکروهیان بۆ بەکارهێنراوە ، بەمەش ووشەی مەکروهیان لە لا ئاسان بووە ، و لێکدانەوەشیان لەلا ئاسان بووە ، بەڵکو : ووتویانە : بۆ کەراهەتی (تنـزیه)یە ... بۆیە بە هۆیەوە هەڵەیەکی زۆر دراوەتە پاڵ ئاینی ئیسلامی پیرۆز ، و ئەو پێشەوا بەرێزانەش .

﴿ چەند فەتوایەك سەبارەت بەم کردارە ﴾

پرسیاری یەکەم : سئل فضيلة الشيخ محمد الصالح العثيمين ــ رحمه الله تعالى ــ : عن حكم الصلاة بين السواري ؟

فأجاب فضيلته بقوله : الصلاة بين السواري جائزة عند الضيق .
أما في حال السعة فلا يصلى بين السواري ؛ لأنها تقطع الصفوف . [رقم الفتوى : (391)].

پرسیاری دووەم : وسئل فضيلته: ما حكم الصلاة بين الأعمدة والسواري؟

فأجاب بقوله: إذا كان لحاجة فلا بأس، وإن لم يكن لحاجة فإنه مكروه؛ لأن الصحابة – رضي الله عنهم – كانوا يتقون ذلك. [رقم الفتوى : (389)].

پرسیاری سێیەم : وسئل الشيخ ــ رحمه الله تعالى ــ : عما ورد من أن الصحابة ــ رضي الله عنهم ــ كانوا يطردون عن الصف بين السواري طرداً، وكانوا يتقون الصف فيها، فهل الصف بينها محرم كما هو ظاهر النهي؟ وإذا ترتب على ترك الصف بين السواري إنكار من قبل العامة والمقلدين، الأمر الذي قد يؤدي إلى مشكلة في المسجد، فهل يجوز الصف بينها درءاً للفتنة، أفتونا أثابكم الله خيراً وحفظكم ؟

فأجاب فضيلته بقوله: الصف بين السواري جائز إذا ضاق المسجد، حكاه بعض العلماء إجماعاً، وأما عند السعة ففيه خلاف، والصحيح: أنه منهي عنه؛ لأنه يؤدي إلى انقطاع الصف لا سيما مع عرض السارية، وأما ترك الصف بينها إذا خيفت الفتنة فلا أظن ذلك وارداً، لإمكان الرجل أن يقف في الصف الذي يليه ويبين للناس حكم الصف بين السواري بدليله ومن أراد الحق سهل الله له قبوله بين الناس أو امتحنه بما يتبين به صدقه حتى يكون إماماً، قال الله تعالى: (وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ) . [رقم الفتوى : (390)].

پرسیاری چوارەم : و سئل الشيخ ــ رحمه الله تعالى ــ : عن حكم قطع بأعمدة المسجد إذا كان مزدحماً بالمصلين ؟

فأجاب فضيلته بقوله:لا ريب أن الأفضل في الصفوف أن تكون متراصة غير متباعدة ، هذا هو السنة . وقد أمر النبي صلى الله عليه وسلم بالتراص،وسد الخلل.وكان الصحابة رضي الله عنهم – يتقون الصفوف بين السواري – أي بين الأعمدة – لما في ذلك من فصل الصف عن بعض . ولكن إذا دعت الحاجة إليه كما في السؤال بأن يكون المسجد مزدحماً المصلين،فإنه لا حرج في هذه الحال أن يصطفوا بين الأعمدة ؛ لأن الأمور العارضة لها أحكام خاصة ، وللضرورات والحاجات أحكام تليق بها . [رقم الفتوى : (1063)].

پرسیاری پێنجەم : وسئل فضيلته ــ رحمه الله تعالى ــ: في بعض الجوامع يقطع المنبر الصف الأول ما حكم ذلك ؟

فأجاب فضيلته بقوله: ينبغي للإمام إذا كان المسجد واسعاً وكـــان المنبر يقطـــع الصـــف أن يتأخر حتى يكـــون الـــصف الذي خلفه متصلاً بعضه ببعض غير مفصول بالمنبر؛ لأن الصحابة رضي الله عنهم كانوا يتقون الصف بين السواري أي بين الأعمـــدة لأنها تقطـــع الصف، فأما إذا لم يمكن بأن كان العدد كثيراً ولابد من تقـــدم الإمـــام فحينئـــذ يكـــون قطـــع الصـــف بالمنبر لحاجة ولا بأس به . [رقم الفتوى : (2421)].

فەرموودەیەکی (ضعيف) لەم باسەدا :

عن ابن عباس ﷺ قال : قال رسول الله ﷺ: " عليكم بالصف الأول ، وإياكم والصف بين السواري " [18].

کۆتایی

و

ئامۆژگاری شێخ محمد ناصرالدين الألـبانـي

بۆ ئەو کەسانەی کە سەرپەرشتی درووست کردنی مزگەوتەکان دەکەن

دوای ئەوەی کە حوکمی نویژکردن لە نێوان کۆڵەکەکانی مزگەوت ، خرایە ڕوو ، بـا بـزانین ئامۆژگـاری زانـای فەرموودە ناسی سـەردەم (محمد ناصر الدين الألباني) **چـی یـە بـۆ ئـەو کەسـانەی کـە سەرپەرشـتی درووسـتکردنی مزگەوتەکان دەکەن ، ئەم زانا پایە بەرزە فەرموویەتی :** (ولذلك أقول: إنه ينبغي لـــمن أراد أن يبنـــي مـــسجدا أو جامعا أن يأمر المهندس بأن يضع له خارطة تكون فيه السواري قليلة ما أمكن ، تقليلا للمفسدة التي تترتب على وجودها في المساجد من قطع الصفوف وتضييق المكان على المصلين[19] وإنه لمن الممكن اليوم بناء المسجد بدون أية ســـارية بواســـطة الشمنتو والحديد (الباطون) إذا لم يكن المسجد واسعا جدا وقد بنيت في دمشق عدة مساجد على هذه المثال كمـــسجد (لالا باشا) في شارع بغداد وجامع (المرابط) في المهاجرين ، وغيرهما فالصفوف فيهما متصلة كلها حاشا الصفوف الأمامية فإنها مقطوعة مع الأسف بسبب هذه البدعة التي عمت جميع المساجد تقريبا وأعني بذلك المنبر العالي الطويل ذا الـــدرجات الكثيرة فهو على كونه بدعة مخالفة لهديه عليه الصلاة والسلام في منبره ذي الثلاث درجات وعلى ما فيـــه مـــن الزخرفـــة والنقوش والإسراف وتضييع المال فهو بمترلة السارية في قطع الصفوف بل إنه أضر منها لأنه يقطع صفوفا كثيرة على نـــسبة طوله فيجب على العلماء أن يبينوا ذلك وأن يدعوا في دروسهم ومواعظهم إلى إزالة هذه المنابر والرجوع بها إلى مـــا كـــان عليه منبره عليه الصلاة والسلام . وعلى من كان بيدهم الأمر تنفيذ ذلك تخليصا للمصلين من مفاسده .." [20].

واتە : لە بەرئەوە دەڵێم : پێویستە لە سەر ئـەو کەسـەی کـە ئەیـەوێ مزگـەوتێ یـان جامعێـك بنیاتبنـات ، فەرمان بکات بە ئەندازیارەکە بەوەی کە بەشێوەیەك وێنە (خارطة)**-ەی بۆ دابڕێژێت تـا دەتوانێـت کۆڵەکـەی کـەمی تێدا بێت ، ئەوەش بۆ کەمکردنەوەی ئەو مەفسەدەیەی کە لەسەر بوونی ئەو کۆڵەکانە دێتەکایەوە لەو مزگەوتـەدا ،**

---

[18] ضعفه الألـــباني : في (السلسلة الضعيفة : 6) ، برقم : (2895) ، وفي (ضعيف الجامع الصغير) رقم : (3767) .

[19] (الثمر المستطاب): (413/1)

[20] (الثمر المستطاب : للألبانـــي) (1 /413)

لە بڕینی ڕیزەکانی نوێژ و تەنگکردنەوەی شوێنی موسڵمانان لە نوێژەکانیان دا [19] ، ئەوەش ـ لە ڕۆژگاری ئەم ڕۆدا لەتوانادا هەیە ، تەنانەت دەتوانرێت مزگەوت بەبێ‌کۆڵەکە درووست بکرێت ، بە هۆی چیمەنتۆ و ئاسنەوە(وەکو : شیشی صەب) ، ئەگەر مزگوتەکە زۆر گەورە و بەربڵاو نەبێت ، بۆ نموونە : لە (دمشق)دا چەندەها مزگەوت لە سەر ئەم شێوەیە درووست کراون ، وەك مزگەوتی (لالا باشـا) لە گەڕەکی (بغـداد) ، و جامعی (المرابط) لە گەڕەکی (المهاجرین) ، جگە لەمانیش ، دەبینیت هەموو ڕیزەکانی نوێژ پەیوەستن بە یەکەوە ، جگە لە ڕیزە یەکەمینەکان نەبێت ، بەهەموو ئەسەفێکەوە بە هۆی ئەو بیدعەیەوە بڕاوە ، کە هەموو مزگەوتەکانی گرتۆتەوە ،مەبەستیشم پێی ئەو مینبەرە بەرز ، و درێژانەیە ، کە پلەیەکی زۆریان بۆ دەکرێت ، چونکە لە گەڵ ئەوەشدا بیدعەیە ، و پێچەوانی سوننەتی پێغەمبەری خوایە ﷺ ، لە مینبەرە سێ پلەیی‌یەکەی‌دا ، ئەو هەموو زەخرەفە و نەقش و ئیسرافەشی تیّدا دەکرێت و ئەو هەموو پارەیەی کە تێدا بەفیڕۆ دەدرێت ، لە حوکم دا حوکمی کۆڵەکەکانی مزگوتی هەیە ، لەوەی کە دەبێتە هۆی بڕینی ڕیزەکانی نویژ ، بەڵکو بگرە لەوانیش زەرەرمەندترە [20] ، چونکە ئەو جۆرە مینبەرانە دەبنە هۆی بڕینی چەندها ڕیز لە ڕیزەکانی نوێژ ، ئەوەش بەپێی درێژی مینبەرەکان ، بۆیە پێویستە لە سەر زانایان ئەوە بۆ موسڵمانان ڕوون بکەنەوە بەجوانی ، و لە وانە و ووتارەکانیشیاندا بانگەشە بکەن بۆ لابردنی ئەم جۆرە مینبەرانە ، و گێڕاندنەوەیان بۆ سەر ئەو شێوەیەی کە مینبەرەکەی پێغەمبەری خوای ﷺ لە سەر بووە ، وە پێویستیشە لە سەر ئەو کەسانەی بە ڕێوە بردنی ئەم کارانەیان پێ سپێردراوە ، ئەو کارە ئەنجام بدەن بۆ ڕزگار کردنی موسڵمانان لە مەفسەدەکانی ئەوکارە.

وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمين ،

وصلى الله على محمد وآله و صحبه وسلم

باوکی سوننە

کەلار / کوردستان / العراق

21 / **رەبیعی دووەم** / 1425 ك

9 / 6 / 2004 ز

===========================

www.ba8.org

---

[19] ڕەحمەتی خوای پەروەردگار لە زانایان بێ ، بۆ ڕاستی و ڕەوانی ئامۆژگاریەکانیان ، چونکە هەمووکاتێك هەوڵیان ئەوەبووە ، مەفسەدە لە موسڵمانان دوور ، وکەمبکەنەوە ، بە پێچەوانی نەزانەکان (الـجُـهَّال) و خۆ بەزانا دانەران (المتعـالمون) هەمیشە لە زیاد کردنی مەفسەدە ، و هۆکارەکانی تەفریقەدان ، بۆ نمونە : لە (مزگوتی تەقوای ـ کەلار) لەلایەن یەکێك لەو **خۆ بە زانا** زانانە کونێکی بازنەیی لە نهومی (طـابق)ی دووەمی مزگەوتەکە کراوەتەوە ، بوەتە هۆی بڕینی نزیکەی یەك لە سەر سێی ڕیزەکانی قاتی سەرەوەی مزگەوت !!! بەناوی (دانـــــــــایی !!!) یەوە ،خوا پەنامانـدات لە نەزانین و خۆ بە زانا دانان ـ جا ئەم تاوانەش ـ بێ‌گومان ـ لەوە گەورەترە کە کۆڵەکەیەك ڕیزیك ، یان دوو ڕیز ببڕێت !!!

داواکاریشین لە بەڕێوەبەرانی مزگەوتەکە هەوڵی ئەوەبدەن ئەم کارە نەزانکاریە ، و دوور لە دانایی‌یە لە مزگەوتەکە بنبڕبکەن ، پەروەردگاریش پاداشتی چاکە کاران دەداتەوە .

[20] بێ گومان بە قیاسکردن دروست (القیاس الصحیح) بۆمان دەردەکەوێت کە کردنەوەی ئەو جۆرە کونە نەزانکاریانە ـ کە لە (مزگەوتی تەقوای ـ کەلار) کراوەتەوە ـ خراپتر و زەرەرمەندترە لە کۆڵەکەکانی مزگەوت ، لەو ڕووەی کە دەبێتە هۆی بڕینی نزیکەی یەك لە سەر سێی ڕیزەکانی قاتی سەرەوەی مزگەوت .